

De Getijden

MONTESSORI PEUTERGROEP | **BASISSCHOOL**

Pedagogisch klimaat, sociale veiligheid, burgerschap en integratie

Openbare Montessori basisschool De Getijden

Frederiksoordweg 26d

9968 AL Pieterburen

Tel.: 0595-528520

e-mail: getijden@lauwerseneems.nl

website : www.degetijden.nl

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
1 Identiteit, missie en visie	4
2 Pedagogisch klimaat en de sociale veiligheid, burgerschap en integratie	5
Pedagogisch klimaat en sociale veiligheid	5
Een goed pedagogisch klimaat	5
De rol van de leerkracht	5
Samenwerken	6
De waarden van onze organisatie	6
Onze speerpunten	7
Actief burgerschapsvorming en sociale integratie	8
3 De huidige situatie	9
3.1 Inzicht in de huidige situatie	9
ZIEN!	9
Klassenbezoeken	9
Audit	9
Inspectie	9
Visitatie door de Nederlandse Montessori Vereniging	10
Tevredenheidsonderzoek	10
Functioneringsgesprekken.....	10
Collegiale ondersteuning	11
Samenwerking	11
Observaties, gesprekken	11
3.2 Wat doen we op school	12
Voorbeeldfunctie	12
Waarden	12
Verantwoordelijkheid	13
Bevestiging.....	13
Aandacht.....	13
Schoolregels en afspraken	13
Actief Burgerschap.....	13
Goede doelen	14
Cultuuronderwijs	14
Expressie	14
Pesten	15
Vertrouwenspersoon.....	16
Incidenten.....	16
Schorsen en verwijderen	16
Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling, de verwijfsindex	16
Calamiteiten.....	17
Klachtenregeling	17
4 Beleidsvoornemens	18
5 Bijlagen	20
Bijlage 1 Notitie Burgerschap NMV.....	21
Bijlage 2 Kijkwijzer pedagogisch handelen.....	27
Bijlage 3 Functioneringsgesprek.....	30
Bijlage 4 Basisregels Montessori basisschool De Getijden	34
Bijlage 5 Anti-pestprotocol Montessori basisschool De Getijden.....	35
Bijlage 6 Protocol verbaal en/ of fysiek geweld.....	38
Bijlage 7 De vertrouwenspersoon	40
Bijlage 8 Incidenten registratie (notitiecategorie in ParnasSys).....	41

Inleiding

Scholen zijn vanaf 2006 wettelijk verplicht aandacht te besteden aan burgerschap. Bevordering van actief burgerschap en sociale integratie is belangrijk omdat de betrokkenheid tussen burgers onderling en burgers en de overheid is afgenomen. De opdracht aan scholen om actief burgerschap en sociale integratie te bevorderen is in de wet vastgelegd.

“Het onderwijs”:

- a. gaat er mede van uit dat de kinderen opgroeien in een pluriforme samenleving.
- b. Is mede gericht op het bevorderen van actief burgerschap en sociale integratie.
- c. Is er mede op gericht dat leerlingen kennis hebben van en kennis maken met verschillende culturen en achtergronden van leeftijdgenoten.”

De gewenste opbrengsten zijn terug te vinden in de kerndoelen. De inspectie beoordeelt de school op het aanbod en de manier waarop de school het resultaat evalueert.

Burgerschapsontwikkeling en Montessori-onderwijs lijken hierbij naadloos op elkaar aan te sluiten, bijvoorbeeld met betrekking tot:

- Ontwikkeling van bewustzijn, identiteit, zelfrespect en wil (tezamen de persoonlijkheid);
- Het verwerven van bekwaamheid om in het dagelijks, sociale en maatschappelijke leven en verdere studie te kunnen functioneren;
- Een persoonlijke, creatieve, onafhankelijke en verantwoordelijke rol te leren vervullen in de samenleving van nu en morgen.

Uitgangspunt bij deze doelen is, actief te zoeken naar en het stimuleren van het potentieel van kinderen. Daarbij wordt uitgegaan van de ontwikkelingsfase waarin elk kind zich op een bepaald moment bevindt. Kern van de drie doelstellingen is de bevrijding van het kind uit de beperkende afhankelijkheid van biologische condities, van anderen en van maatschappelijke conventies en rolpatronen. Aandacht voor burgerschap in het onderwijs moet ertoe leiden dat jongeren het vermogen en de bereidheid ontwikkelen om deel uit te maken van een gemeenschap en dat ze ook daadwerkelijk een actieve bijdrage aan zo'n gemeenschap gaan leveren. En door 'sociale integratie' op de onderwijsagenda te zetten, moeten kinderen bekend zijn met en betrokken zijn bij uitingen van de Nederlandse cultuur en bovendien kunnen deelnemen aan de maatschappij en haar instituties.

Het vormgeven van beleid op burgerschap start met de gemeenschappelijke visie van montessorischolen op mens, maatschappij en onderwijs. Deze visie vormt samen met het ideaal van wereldburgerschap de basis om het sociale gedrag van kinderen te stimuleren. Voor het vormen van een visie is een theoretisch kader nodig. Om deze visie concreet te vertalen in een onderwijsaanbod is door de Montessori vereniging een aantal placemats ontwikkeld, waaronder één met materialen en werkvormen.¹

Daarnaast is het van belang dat onze school de school-specifieke aspecten duidelijk in kaart brengt. In dit document beschrijven we het beleid van de school ten aanzien van de domeinen pedagogisch klimaat, sociale veiligheid, burgerschap en integratie. Om op een planmatige wijze gestalte te geven aan bovenstaande zal dit document tevens gebruikt worden als borgings- en evaluatie-instrument. Cultuuronderwijs hebben we specifiek uitgewerkt in de notitie Cultuuronderwijs.

---

¹ Bijlage 1: Notitie Burgerschap NMV

1 Identiteit, missie en visie

Uit de identiteit, de missie en de visie van de school blijkt dat het pedagogisch klimaat, alsmede burgerschapszin en integratie belangrijk speerpunten zijn en dat daar veel zorg en aandacht voor is en moet zijn.

Uit het schoolplan:

Montessoribasisschool De Getijden is een openbare basisschool. Dat betekent voor ons dat wij actief vorm geven aan de kenmerken van openbaar onderwijs, te weten:

- **Algemene toegankelijkheid**
Onze school is toegankelijk voor alle leerlingen, ongeacht godsdienst of levensbeschouwing. Op deze gronden weigeren wij principieel geen leerlingen.
- **Actieve pluriformiteit**
In ons onderwijs schenken wij op respectvolle wijze aandacht aan de verscheidenheid levensbeschouwelijke en maatschappelijke waarden in de Nederlandse samenleving.
- **Non-discriminatie**
Onze school eerbiedigt ieders godsdienst of levensbeschouwing. Iedere vorm van discriminatie op grond van godsdienst, levensbeschouwing maar ook op grond van cultuur, sekse, etniciteit, persoonskenmerken, sociale status, seksuele geaardheid en huidskleur wijzen wij af en voeren daarin een actief beleid naar kinderen en ouders. We geven dat ook concreet vorm in de dagelijkse omgang met elkaar. Uitgaande van de authenticiteit van ieder kind richten wij ons onderwijs zo in dat ieder kind de mogelijkheid krijgt zich te ontwikkelen naar eigen aard en mogelijkheden;

Wij creëren een schoolklimaat waarin een ieder zich veilig voelt en aanvaard weet. Montessori onderwijs is een zorgvuldig opgebouwde onderwijsmethode, waarbij een kind zich zoveel mogelijk in zijn eigen tempo, gebruikmakend van zijn/haar talenten, kan ontwikkelen. De methode vereist een deskundige leidster en een stimulerende omgeving met zorgvuldig samengestelde leermiddelen, die aan de natuurlijke behoeften van het jonge kind tegemoet komen. Montessorionderwijs is gebaseerd op een soepel evenwicht tussen vrijheid en een systeem van vaste regels, samengevat als “vrijheid in gebondenheid”. Het kind heeft daardoor de kans een gelukkig mens te worden en kan zijn wie hij werkelijk is.

Missie:

Het is onze opdracht kinderen die begeleiding te bieden, waardoor het kind zich kan ontwikkelen tot een zelfstandige persoonlijkheid die verantwoordelijkheid kan en wil dragen voor zichzelf, zijn omgeving en de samenleving waarvan hij deel uitmaakt.

Visie

Om bovenstaande missie te verwezenlijken moet ons onderwijs aansluiten bij de ontwikkelingsbehoefte en de wijze van kennisverwerving bij de kinderen. Maria Montessori ging uit van de gevoelige perioden van kinderen. Een gevoelige periode is een fase waarin het kind extra gemotiveerd is bepaalde zaken te leren/ te ontdekken. De grondgedachte van het Montessori onderwijs is, dat de opvoeding van kinderen hen moet vormen tot vrije, kritisch denkende mensen.

Sleutelbegrippen hierbij zijn:

- Zelfstandigheid
- Respect
- Rekening houden met elkaar
- Weerbaarheid
- Vrijheid
- Verantwoordelijkheidsbesef

2 Pedagogisch klimaat en de sociale veiligheid, burgerschap en integratie

Pedagogisch klimaat en sociale veiligheid

Een goed pedagogisch klimaat

Een goed pedagogisch klimaat kenmerkt zich door veiligheid en vertrouwen, voorwaarden om te leren en te ontwikkelen. Zes uitgangspunten voor een pedagogisch klimaat:

1. Emotionele steun en sensitieve responsiviteit;
2. Autonomie en ruimte;
3. Structureren en grenzen stellen;
4. Informatie geven en uitleggen;
5. Begeleiden van interacties tussen kinderen;
6. Stimuleren en ondersteunen van interacties tussen kind, ouders en school.

Om deze doelen, naast het behalen van een diploma, te kunnen verwezenlijken dient de school een pedagogisch klimaat te creëren waarin leraren en leerlingen elkaar vertrouwen en respecteren. Vanuit dat vertrouwen krijgen leerlingen de ruimte om te leren verantwoordelijkheid te dragen binnen zekere grenzen. Bij dat 'recht' op ruimte hoort een oefenplicht: leren om keuzes te maken op een bepaald speelveld en daar de verantwoordelijkheid voor dragen.

In een groep speelt collectieve gehoorzaamheid een rol, het verbindt. Je moet je eigen impulsen remmen en je eigen handelen beheersen. Als kinderen dit kunnen, ontwikkelen ze zich tot een wilskrachtige groep; in deze omgeving kunnen zij handelen of van handelen afzien. De groep is altijd in beweging en soms moet de groep nieuwe kinderen opnemen dat de regels en gewoontes nog moet leren. Het nieuwe kind krijgt de tijd om zich thuis te gaan voelen en zich aan te passen. Als het sociale leven in de een groep goed is, toont de groep in zijn geheel veerkracht en kan het bijzonderheden die buiten de norm vallen opvangen. Er is geen wedijver, geen jaloezie. Al deze facetten leiden tot het voelen en handelen als een eenheid, als een groep. Ook hierbij is het groepsgevoel eerst onbewust. Later, zeker in de bovenbouw, kunnen kinderen zich hiervan bewust zijn. Ze weten dat ze een fijne groep zijn.

De rol van de leerkracht

Het is de leerkracht die bewust werkt aan het pedagogisch klimaat in de groep, ze kent de stappen die een groep doorloopt om te komen tot een cohesiemaatschappij.

- Innerlijke ordening
De groep bestaat uit allemaal individuen. De leerkracht heeft aandacht voor ieder individueel kind. Hij kiest er af en toe een kind uit die hij heel opvallend en centraal een lesje geeft. Daarnaast creëert hij korte groepsmomenten. Hij geeft als eerste energie aan kinderen die een goed voorbeeld kunnen zijn.
- Een ander niet hinderen
De groep bestaat uit allemaal individuen die de vrijheid aankunnen. De leerkracht heeft de regels en de routines van de groep herhaald en de kinderen kunnen individueel hun weg vinden.
- Vrijwillige samenwerking
Binnen de groep ontstaan vriendschappen. Er zijn kinderen die met elkaar spelen en met elkaar samenwerken, ze kiezen voor elkaar. De leerkracht geeft ruimte om samen te werken en stuurt soms in die samenwerking. Hij laat bijvoorbeeld bewust kinderen samen een presentatie verzorgen of een taakje uitvoeren.

- Cohesiemaatschappij
De groep wordt gekenmerkt door broederschap. ER zijn sterke vriendschappen en daarnaast draagt iedereen zorg voor de ander. De leerkracht stimuleert samenwerking en activiteiten die buiten de groep liggen. Er is sprake van een georganiseerde samenwerking.

Samenwerken

Samenwerken vindt plaats tussen alle geledingen. Het samenwerken:

- tussen de kinderen.
- tussen leraar en leerling.
- tussen de teamleden.

We maken gebruik van de expertise van de teamleden en zetten hun talenten gericht in. Vakmanschap wordt herkend en erkend en teamleden worden gestimuleerd hun vakmanschap steeds te verhogen.

- tussen teamleden en ouders.

We vragen van ouders onderwijsondersteunend gedrag door het steunen, sturen en stimuleren van hun kinderen. Talenten en vakmanschap van ouders zetten we in voor het verrijken van ons onderwijs. We informeren ouders over de ontwikkeling van hun kinderen. We zijn samen verantwoordelijk voor het leren en ontwikkelen; educatief partnerschap.

De school is een leefgemeenschap van kinderen, team en ouders. Iedereen heeft daarin een eigen taak en verantwoordelijkheid. Verantwoordelijkheid voor zichzelf, de ander en de omgeving. Juist in deze tijd is het van belang dat mensen leren omgaan met individuele verschillen en gewoontes op basis van gelijkwaardigheid en wederzijds respect.

Individueel werken en samenwerken dient daarom ook in de juiste verhouding aan bod te komen.

Wij vinden de sfeer op school en het welbevinden van iedere leerling de basis van het onderwijs. Daarbij zijn veiligheid, respect, samen, eigen verantwoordelijkheid, zelfstandigheid en ouderbetrokkenheid sleutelwoorden.

De waarden van onze organisatie

Goed onderwijs is gebaseerd op gezamenlijk gedragen waarden.

Onze kernwaarden zijn passie, verbondenheid, talent, vakmanschap en authenticiteit.

Passie

Om ervoor te zorgen dat onze kernwaarden zichtbaar worden, verwachten we dat alle medewerkers hun werk met passie doen, motiverend zijn voor anderen en dat zij hoge eisen stellen aan hun eigen ontwikkeling en die van collega's.

Verbondenheid

Alleen in een omgeving waar aandacht is voor elkaar kunnen mensen tot bloei komen. Daarom werken we aan goede onderlinge relaties. Tezamen vormen wij effectieve leer- en leefgemeenschappen.

Talent

Alles wat wij doen, is gericht op het ontwikkelen van talent van de kinderen. Dat vraagt evenzeer om het ontwikkelen van onze eigen talenten, want dit is een continue zich ontwikkelend proces. Talent groeit en vraagt dus om doorlopende zorg voor ontplooiing

Vakmanschap

Onze leerkrachten ontwikkelen hun didactische en pedagogische vaardigheden continu. Zij zijn op de hoogte van de ontwikkelingen en passen zo nodig hun lesgeven hierop aan. Het is de verantwoordelijkheid van de professional om zichzelf te ontwikkelen. Dat behoort tot het natuurlijk handelen.

Authenticiteit

Ieder mens is uniek. Ieder kind mag zich ontwikkelen tot wie hij is, tot wat hij in zijn eigen blauwdruk bij de geboorte heeft meegekregen. Het is zelfs je opdracht in deze wereld om te worden wie je bent. Dat betekent dat we het kind moeten helpen zich bewust te worden van zijn talenten en mogelijkheden.

Onze speerpunten

De komende vier jaren willen we vier speerpunten nader vormgeven, namelijk kindvolgend onderwijs, school en omgeving en de 21th Century skills en projectplan De Getijden.

Kindvolgend onderwijs

Montessori onderwijs is kindvolgend onderwijs. Daar werken we hard aan, maar het kan nog sterker neergezet worden als we kinderen meer inzicht geven in hun eigen leerproces en de invloed die zij zelf kunnen uitoefenen. We kunnen meer gebruik maken van devices voor de kinderen en gedigitaliseerde leerstof en (gedigitaliseerde) doorgaande leerlijnen. De ontwikkeling van het kind wordt zichtbaar voor kind, ouder en leerkracht door middel van een eigen portfolio en door middel van een ouderportaal. Ouder- en kindgesprekken gaan over de leerreis, de resultaten en het proces. Daarmee wordt het kind meer eigenaar van zijn eigen leerproces, waardoor de motivatie en verantwoordelijkheid toeneemt. Ouders worden meer een educatieve partner, wat vindt er op school plaats, hoe vindt dat plaats, hoe kunnen ouders ondersteunen, wat en hoe leert het kind thuis.

School en omgeving

“It takes a village to raise a child.”

Kinderen leren altijd en overal: op school, in de naschoolse opvang, thuis, in de wijk, in een zorginstelling, in de vrije tijd. De omgeving van het kind en de school is daarom van groot belang om kinderen optimale ontwikkelingskansen te bieden. Door gebruik te maken van de omgeving verrijken we ons onderwijs.

Cultuureducatie levert een belangrijke bijdrage aan de vorming en ontwikkeling van kinderen en daarmee van onze samenleving. De omgeving leren kennen, waarderen en ervaren. Actief burgerschap en participatie kenmerkt zich door democratische grondhouding en betreft het actief deelnemen aan het verbeteren van de omgeving. Hoe we dit precies vormgeven staat verwoord in onze plannen ‘Cultuureducatie’ en ‘Plan sociale veiligheid, pedagogisch klimaat en burgerschap’.

21th Century skills

Kennis alleen is onvoldoende om met succes te participeren in de maatschappij, vaardigheden zijn even belangrijk. Zeker in een snel veranderende maatschappij, met name op het gebied van ict en techniek. Daarom maakt het aanleren en stimuleren van de vaardigheden samenwerking, communicatie, ICT-geletterdheid, sociale en culturele vaardigheden, creativiteit, probleemoplossend vermogen, kritisch denken, maatschappelijke redzaamheid en burgerparticipatie deel uit van ons leerplan.

Projectplan De Getijden

De Getijden is een kleine basisschool in een krimpregio. Om het bestaansrecht van de school te verstevigen, is er gewerkt aan een projectplan.

Schoolbestuur, leidinggevenden, team, MR en ouders hebben gezamenlijk de intentie uitgesproken:

1. Zich in te zetten voor het behoud van kwalitatief goed Montessori onderwijs in Pieterburen.

2. Bij burgerparticipatie bij het Montessori onderwijs in Pieterburen te optimaliseren op het terrein van exploitatie van de gebouwen, onderwijsondersteuning aan de leerkrachten en Public Relations.
3. Bij de realisatie hiervan de toegevoegde waarde van samenwerking met naburige andere kleine scholen (o.a. Garnwerd, Ezinge, Adorp en Sauwerd) te onderzoeken en te benutten.
4. Als samenwerkende partijen de komende jaren gezamenlijk op te trekken, teneinde het Montessori onderwijs in Pieterburen te behouden.

Voor de realisatie van de gemeenschappelijke intenties, worden drie projectgroepen gevormd. Het betreft de onderdelen:

1. Exploitatie schoolgebouw
2. PR, inzake werving leerlingen
3. Onderwijsondersteuning aan leerkrachten

Het projectplan is inmiddels afgerond en De Getijden heeft weer dezelfde status al iedere andere school. Wel blijft participatie een heel belangrijke rol spelen op school en zijn daaruit mooie initiatieven ontstaan die het onderwijs op onze school kunnen versterken.

Actief burgerschapsvorming en sociale integratie

Actief burgerschapsvorming en sociale integratie kunnen worden verdeeld in drie domeinen: democratie, participatie en identiteit. Democratie omvat zowel de grondbeginselen en hoe die in het dagelijkse leven worden toegepast, als de staatsrechtelijke aspecten.

Participatie is een kenmerk van de democratische grondhouding en betreft het actief deelnemen aan het verbeteren van de omgeving.

Identiteit gaat over de wisselwerking tussen persoon en omgeving en hoe persoonlijke opvattingen bepalend zijn voor het gericht zijn op de gemeenschap.

Voor kinderen kan het verwarrend zijn om feiten en emoties te scheiden en hun eigen mening te vormen. Inzetten op informatie verwerven, informatie geven en helpen de vaardigheden te ontwikkelen, kan hierbij helpen.

3 De huidige situatie

3.1 Inzicht in de huidige situatie

Om een goed en verantwoord beleid te voeren is het noodzakelijk om een goed inzicht te hebben in de huidige situatie; zowel op leerling-, groeps-, schoolniveau en in de beleving van leerlingen, leerkrachten en ouders. In willekeurige volgorde geven we hieronder aan hoe wij inzicht in de huidige situatie verwerven.

ZIEN!

ZIEN! Is een expertsysteem dat de leerkracht helpt bij het bevorderen van de sociaal-emotionele ontwikkeling van de leerlingen.

In het schooljaar 2013 – 2014 werd het leerlingvolg- en hulpsysteem, ZIEN (voor gedrag en welbevinden) ingevoerd. Er wordt gebruik gemaakt van zeven dimensies die informatie geven over de ondersteuningsbehoeften van de groep en/of individuele leerlingen.

ZIEN! bevat handige functionaliteiten; het is een webbased systeem, heeft een goede inhoudelijke helpdesk en betreft de ouders in het proces. Aan de hand van observaties vullen de leerkrachten het registratiesysteem in en kunnen ze bepalen of er specifieke acties op leerling- en/ of groepsniveau nodig zijn. ZIEN! hanteert zeven dimensies. Twee graadmeters die een signaalfunctie hebben: Welbevinden en Betrokkenheid, en vijf vaardigheidsdimensies die relevante informatie geven over de ontwikkelbehoeften van een leerling op sociaal-emotioneel gebied.

Klassenbezoeken

Jaarlijks worden klassenbezoeken afgelegd door de schoolleider, de intern begeleider en/ of onderling. Deze bezoeken leveren veel gegevens op. Voor deze bezoeken heeft L&E (o.a.) een kijkwijzer pedagogisch handelen² ontwikkeld.

Audit

Schoolbestuur Lauwers en Eems neemt deel aan het provinciale auditteam. Scholen kunnen een audit aanvragen bij dit team en/ of door directie worden aangemeld. Onderzocht wordt: het pedagogisch klimaat, de kwaliteitszorg, de zorg en begeleiding, de leerkrachtvaardigheden.

De Getijden is nog niet bezocht door de auditoren. Dit bezoek zal plaatsvinden in schooljaar 2018-2019.

Inspectie

Tijdens het inspectiebezoek wordt ook gekeken naar het schoolklimaat en de bevordering van de burgerschap en de sociale integratie.

Bevindingen 28 mei 2014

De inspectie concludeert dat de kwaliteit van het onderwijs op montessoribasisschool De Getijden op de onderzochte onderdelen grotendeels op orde is. Uit het onderzoek is gebleken dat de school op die gebieden nauwelijks tekortkomingen kent. Om die reden wordt het reeds aan de school toegekende

---

² Bijlage 2: Kijkwijzer pedagogisch handelen.

basisarrangement gehandhaafd. De bevindingen zullen worden betrokken bij de eerstvolgende risicoanalyse, waarbij opnieuw de vraag aan de orde is of het toezichtarrangement moet worden aangepast.

De inspectie concludeert tevens dat er geen tekortkomingen zijn in de naleving van de wettelijke voorschriften die zijn gecontroleerd.

In 2019 wordt de school opnieuw bezocht door de inspectie in het kader van het reguliere vierjaarlijks onderzoek.

Visitatie door de Nederlandse Montessori Vereniging

De school is voor het laatst bezocht door de NMV in november 2012 en heeft naar aanleiding van dat bezoek de erkenning gekregen als Montessorischool. Uit het visitatierapport kwam de aanbeveling naar voren om een consequente systematiek in te voeren voor het bijhouden van pedagogische gegevens en gegevens over de sociale ontwikkeling. We hebben hier inmiddels aan voldaan door het in gebruik nemen het programma ZIEN!. De bevindingen worden tijdens de leerlingbespreking en de oudergesprekken besproken; met name het welbevinden en de betrokkenheid. Indien nodig, worden de andere dimensies ook besproken.

Tevredenheidsonderzoek

Een keer per vier jaar wordt op alle scholen van L&E een tevredenheidsonderzoek uitgevoerd onder leerlingen, leerkrachten en ouders. Het instrument bestaat uit vier vragenlijsten (één voor leerlingen, één voor ouders, één voor medewerkers en één voor het management). Met behulp van de vragenlijsten kan de kwaliteitsperceptie van de ouders, leerlingen en medewerkers in kaart worden gebracht. De resultaten van de vragenlijsten dienen als basis om de dialoog aan te gaan, zowel intern als extern. Intern dienen de resultaten als input voor een gesprek over de ambities van de school en/of het schoolbestuur en in hoeverre erin geslaagd wordt om deze ambities te realiseren, met andere woorden: welke aantoonbare resultaten en opbrengsten tot stand worden gebracht. Extern kunnen de resultaten worden gebruikt om de dialoog aan te gaan met de belanghebbenden (stakeholders) over de ambities, de maatschappelijke opdracht, de rol van de school in de omgeving en het afleggen van (horizontale) verantwoording.

De dialoog gaat dus over de dingen die de school zèlf van belang vindt alsmede de dingen die voor anderen van belang zijn. De domeinen zijn: onderwijs en leren, cultuur (pedagogisch klimaat; sfeer, sociale veiligheid en omgang, teamklimaat (arbeidstevredenheid, samenwerking, normen en waarden, deskundigheid, ouderbetrokkenheid), leiderschap en management, werkwijze onderwijsteams, bedrijfsvoering en personeel.

In november 2016 is de enquête afgenomen. De uitkomsten: de respons was representatief voor de leerlingen, de ouderrespons iets minder. De tevredenheid is bovengemiddeld hoog en ligt boven het landelijk gemiddelde voor wat betreft de score van de kinderen, de medewerkers en de ouders. Men is met name tevreden over; het onderwijskundig profiel, de veilige sfeer, de betrokkenheid van de ouders, de interactie en de contacten.

Zowel ouders als leerlingen zijn zeer te spreken over het pedagogisch klimaat op De Getijden. Ook de omgang tussen leerlingen en het oog hebben voor het welbevinden van leerlingen wordt positief gewaardeerd.

Iets minder tevredenheid was er bij de ouders over de uitdaging het maximale uit de ontwikkeling te halen, de leerlingen waren minder tevreden over de inzet van digitale middelen. Het team vindt de vergadercultuur en besluitvorming voor verbetering vatbaar.

In 2019 wordt de enquête opnieuw afgenomen.

Functioneringsgesprekken

Tijdens het jaarlijkse functioneringsgesprek³ tussen leerkracht en de directeur is welzijn en welbevinden een vast item.

Collegiale ondersteuning

Collegiale ondersteuning en ondersteuning van de leiding is belangrijk is, ook elkaar informeren en op de hoogte houden van gebeurtenissen op school en in het leven van een kind. Wanneer er een gerichte hulpvraag is, kan ook collegiale consultatie plaatsvinden.

Samenwerking

Ouders en leerkrachten werken samen ten behoeve van de ontwikkeling van het kind. Ieder vanuit de eigen expertise en rol. Naast de informele gesprekken zijn er jaarlijks twee ouderavonden en drie oudergesprekken over de ontwikkeling en de vorderingen van het kind. Indien gewenst kunnen ouders altijd een afspraak maken voor een gesprek.

Deze gesprekken leveren veel inzicht in de situatie en ontwikkeling van onze leerlingen op.

Observaties, gesprekken

Dagelijkse observaties en gesprekken zijn ook een belangrijk instrument om inzicht te krijgen in de gevoelens en de beleving van de kinderen, de leerkrachten en de ouders. Goed observeren leidt tot een beter inlevingsvermogen en dus tot betere informatie omtrent de hulp die nodig is.

---

³ Bijlage 3: formulier functioneringsgesprekken L&E

3.2 Wat doen we op school

Voorbeeldfunctie

Wij zijn ons bewust van onze voorbeeldfunctie. Ons gedrag op het plein, in de school, tijdens uitstapjes e.d. wordt (ongemerkt) geregistreerd door de kinderen. Ook ons gedrag onderling wordt opgemerkt. Een visie op sociale veiligheid en welzijn, die gedragen wordt door alle teamleden, wordt uitgestraald in woord en gebaar.

Binnen het montessorionderwijs en montessorioopvoeding anno 21e eeuw staan, drie pijlers centraal: **Individualiteit, medeburgerschap en duurzaamheid**. Toekomst gericht opvoeden vraagt van leraren en toekomstige leraren een visie en vaardigheden op deze drie pijlers.

De pijler **individualiteit** duidt de eigen aard en persoonlijkheid aan, die zich ontwikkelt zich in relatie tot anderen en de omgeving. De houding van de montessorileraar is erop gebaseerd dat hij de individualiteit van kinderen mag herkennen, accepteren, erop mag anticiperen en er leiding aan mag geven. De basis van het handelen is gelegen in de observerende houding die de montessorileraar aanneemt.

De pijler **medeburgerschap** in relatie tot socialisatie houdt in de wijze waarop kinderen in staat worden gesteld zich te ontwikkelen. Binnen de opvatting van Maria Montessori is van directe invloed de wijze waarop de mensen zich tot elkaar verhouden, de manier waarop de maatschappij wordt ingericht. Montessori was van mening dat door haar wijze van opvoeden maatschappelijke verbeteringen zouden kunnen worden bereikt. Haar antropologische en maatschappelijke inzichten hebben directe consequenties voor haar pedagogische opvattingen. Het ontwikkelen van deze persoonlijkheid, die op deze wijze een bijdrage levert aan de opbouw van cultuur, krijgt zo een betekenis die boven het individu uitgaat. De houding van de montessorileraar is actief te zoeken naar en het stimuleren van het potentieel van kinderen.

De pijler **duurzaamheid** in relatie tot verantwoordelijkheid betekent dat we kinderen bewust (willen) maken van hun gebruik van hun leefwereld. Het betekent op een verantwoorde manier omgaan met de directe omgeving waarin zij leven/werken op school. De montessorileraar toont zijn verantwoordelijkheid door goed voorbeeldgedrag uit te dragen. Ecologische, economische en sociale dimensies zijn daaraan verbonden.

Voor verdere verklaring en toepassing van deze drie begrippen in relatie tot de kennis, attitude en kunde, verwijzen we naar het document "Visiedocument Innovatief montessori onderwijs, NMV 2016."

Waarden

Goed onderwijs is gebaseerd op gezamenlijk gedragen waarden.

Onze kernwaarden zijn passie, verbondenheid, talent, vakmanschap en authenticiteit. Wij trachten deze waarden in ons dagelijks handelen vorm te geven en elkaar hierop te bevragen feedback te geven.

Verantwoordelijkheid

Ieder teamlid voelt zich verantwoordelijk voor de sfeer op school. Dus zijn we er om toezicht te houden, tonen we belangstelling en maken we samen plezier. We accepteren en waarderen het unieke van ieder mens en stimuleren de kinderen tot een dergelijke houding.

Bevestiging

Door bevestigende feedback en complimenten stimuleren we de kinderen om gewenst gedrag te vertonen. Tevens geven we daarmee een impuls aan het zelfvertrouwen van de kinderen. Prijzen kan verbaal, maar ook non- verbaal (knipoogje, de duim omhoog).

Aandacht

Door de kinderen positieve aandacht te schenken, zal het minder de behoefte hebben om op een negatieve wijze de aandacht te vragen. Eén van onze afspraken is dat we bij binnenkomst bij de deur van het klaslokaal staan, een hand geven en ieder kind (en zijn/haar ouders) persoonlijk begroeten en even bewust contact maken.

Schoolregels en afspraken

In de school zijn duidelijke regels en afspraken. Deze zijn nodig om alles goed te laten verlopen en om kinderen structuur en helderheid te bieden. Deze regels zijn geen strak keurslijf. De kinderen moeten binnen deze regels op eigen wijze (leren) werken en functioneren. Als kinderen zich niet aan bekende afspraken houden worden ze daar op aan gesproken.

Door zorgvuldig met de regels om te gaan willen we de leerlingen bewust maken van hun houding ten aanzien van de materialen en de mensen om zich heen. Naast de kapstokregels hanteren we verder geen methode voor sociale vaardigheid. Dit is een bewuste keuze. Het aanleren van sociale vaardigheden zit zó verweven in ons onderwijs en de manier waarop we met elkaar werken, dat we daar indirect en direct voortdurend mee bezig zijn. Maria Montessori spreekt over vrijheid die ruimte geeft. We erkennen hierin twee manieren van vrijheid, negatieve en positieve vrijheid. Negatieve vrijheid is de ruimte die je mag innemen en die stopt als je de ruimte van de ander bereikt. Mijn vrijheid eindigt waar jouw vrijheid begint.

Positieve vrijheid gaat om de behoefte van mensen om hun eigen leven een bepaalde inhoud en vrijheid te geven, zelfstandig of samen met anderen in een samenleving.

In de Montessori omgeving hebben kinderen vrijheid: vrijheid tot handelen, vrijheid tot denken, vrijheid tot samenspel en vrijheid tot bewegen. Kunnen omgaan met vrijheid en het kunnen maken van keuzes zijn ontwikkeltaken die in alle fasen van de ontwikkeling een belangrijke rol spelen.

Actief Burgerschap

Om actief burgerschap te bereiken moeten kinderen leren verantwoordelijkheid te dragen voor zichzelf en elkaar, tolerantie voor anderen en respect voor andere meningen op te brengen en principes zoals rechtvaardigheid te hanteren. Daarom is het belangrijk dat kinderen op school de ruimte en de vrijheid krijgen om 'sociale competenties' structureel in te oefenen.

Een belangrijke rol hierin speelt kosmisch onderwijs en opvoeding (KOO). Deze specifieke vorm van onderwijs hoort bij de montessoristijl. Gedurende een periode van 4 tot 6 weken staat een onderwerp centraal. In die periode komt van alles aan bod rondom de domeinen: Mens en natuur, mens en cultuur, mens en tijd en mens en ruimte. We werken vanuit de visie dat we onderdeel zijn van een groter geheel en dat jij als mens een verantwoordelijke taak hebt in dat geheel, je kunt de samenhang en de ontwikkeling beïnvloeden. De kosmische houding van de leraar laat deze verantwoordelijkheid zien door verwondering en bewondering te tonen voor de wereld om hem heen.

Als basis voor ons kosmisch onderwijs gebruiken we de materialen van “Vier keer wijzer” van Marco Bastmeijer. Deze materialen gaan uit van meervoudige intelligentie. De ouders worden regelmatig geïnformeerd over de thema’s. Ook tijdens de reguliere lessen wordt aandacht gegeven aan Burgerschap. Tijdens de (kring)gesprekken worden situaties rond school besproken en verhelderd. Het is goed dat kinderen hun eigen grenzen leren kennen en verleggen, steeds rekening houdend met de ander.

Regelmatig kijken groep 6 t/m 8 het korte Jeugdjournaal (5 minuten). Actuele onderwerpen die zo nodig en/ of indien gewenst verder worden toegelicht door de leerkracht en besproken met de kinderen. De teksten van onze methode begrijpend lezen, Nieuwsbegrip, behelzen ook onderwerpen uit de actualiteit.

Burgerschap komt ook tot uitdrukking door bijv.:

- Gezamenlijke vieringen: Kerst, Sinterklaas, laatste schooldag, feestelijke ouderavond, enz.
- Kring: vrij vertellen, spreekbeurten, het bespreken van krantenartikelen en de leeskring.
- Het dragen van eigen verantwoordelijkheid door persoonlijke taakjes.
- Het zorgen voor 'succeservaringen'.....”ik kan het!”
- De samenwerking te bevorderen.....we doen het samen!
- De leerlingen serieus te nemen.
- Het praten over en het voor- en naleven van waarden en normen.
- Het welbevinden van de kinderen nauwlettend te volgen: enerzijds door de dagelijkse observaties, anderzijds middels ons leerlingvolgsysteem.
- De ouders te betrekken bij vieringen, activiteiten, e.d.

Goede doelen

Wij vinden dat we de leerlingen ook moeten meegeven dat het goed is om iets voor anderen te betekenen en ze bewust te maken dat er mensen in onze maatschappij zijn die wellicht hulp nodig hebben. Daarom doen we jaarlijks mee aan de actie NL-Doet. Incidenteel doen we ook aan andere acties voor goede doelen mee, zoals bijv. zwemmen voor het UMCG-kankerresearch fonds.

Cultuuronderwijs

Cultuur is niet alleen iets wat bestaat en waar je beschouwend mee bezig kunt zijn. Cultuur is iets wat je kunt maken en waar je een bijdrage aan kunt leveren. Deze gedachte vinden we in brede zin erg belangrijk voor de school, zeker als we het zien in een sociaal-emotionele context. We vinden het belangrijk dat kinderen creatief zijn en blijven in hun denken en handelen. Wij verstaan onder cultuureducatie erfgoed, media en kunst. In ons Plan Cultuuronderwijs worden de visie, de doelen en de activiteiten beschreven.

Expressie

De expressie activiteiten bestaat o.a. uit taalexpressie, bijvoorbeeld het schrijven van een opstel en poëzie, maar ook spel en drama.

Je leren uiten is, naast het beheersen van de basisvaardigheden, erg belangrijk. Wanneer aan een optreden in het openbaar, spreken in een grotere groep is één van de vele doelstellingen die wij spelenderwijs willen realiseren door o.a. spreekbeurten, boekbesprekingen, presentaties, toneelstukken, musicals etc.

Tekenen en handvaardigheid komen in ruime mate zo veel mogelijk geïntegreerd in de kosmische thema's aan bod. Allerlei technieken en materialen komen aan de orde. Bij creatieve uitingen van de leerlingen is niet alleen het eindproduct, maar ook het proces belangrijk.

Muziekonderwijs wordt gegeven in samenwerking met ouderparticipatie. Naast de basislessen bieden we ook verrijkende en verbredende lessen aan door de talenten van ouders en dorpingen in te zetten. Hierbij valt te denken aan een muziekdocent, een dirigent en mensen die een instrument bespelen of goed kunnen zingen. Tevens verankeren we deze vorm van participatie samen in kwaliteitsdocumenten. De komende schooljaar willen we de expressievakken en techniek geheel integreren in onze leerlijn voor kosmisch onderwijs, zie ook ons Plan Cultuuronderwijs.

Pesten

Op onze school spannen wij ons gezamenlijk actief in om ieder kind een fijne tijd op onze school te bieden. Dit komt vooral tot uiting in de dagelijkse praktijk door ons eigen gedrag en de omgang met de leerlingen. Alle leerlingen moeten zich in hun basisschoolperiode vrij en veilig kunnen voelen, zodat zij zich optimaal kunnen ontwikkelen. Door regels en afspraken zichtbaar te maken kunnen leerlingen en volwassenen, als er zich ongewenste situaties voordoen, elkaar aanspreken op deze regels en afspraken⁴.

Vanuit de Montessori-visie leren de kinderen van jongs af aan hoe zij verantwoordelijkheid dragen voor zichzelf en voor andere kinderen. Leerkrachten, oudere kinderen en groepsgenoten helpen hen daarbij. Toch komt pesten in een enkel geval helaas nog voor. Het is een probleem dat we op school serieus aanpakken.

De school werkt dan volgens een zogenaamd anti-pestprotocol⁵.

Waarom is een anti-pestprotocol belangrijk?

Een anti-pestprotocol geeft kinderen, leerkrachten en ouders duidelijkheid over hoe gehandeld wordt wanneer er gepest wordt. Door het protocol te volgen ontstaat een samenwerking tussen alle betrokkenen: leerkracht, pester, gepeste, overige klasgenoten en ouders. Deze vorm van samenwerken wordt ook wel de vijfsporenaanpak genoemd.

Met een anti-pestprotocol laat de school zien, aan ouders en leerlingen, dat pesten serieus wordt genomen en aangepakt.

Van belang is dat het anti-pestprotocol bij iedereen in de schoolgemeenschap bekend is en wordt gehanteerd in pestsituaties. Direct optreden tegen pesten geeft een duidelijk signaal af aan leerlingen dat pesten op school niet wordt getolereerd. Dit heeft als positief effect dat de veiligheidsbeleving van leerlingen zal toenemen.

Dit protocol, waarin de aanpak vanuit school beschreven staat, kunt u vinden op onze website www.degetijden.nl.

---

⁴ Bijlage 4 Basisregels Montessori basisschool De Getijden

⁵ Bijlage 5 Anti-pestprotocol Montessori basisschool De Getijden

Vertrouwenspersoon

Onze school heeft een vertrouwenspersoon. Leerlingen, leerkrachten en ouders kunnen bij deze persoon terecht met vragen, klachten e.d.; dit staat beschreven in de schoolgids.

Incidenten

Ondanks alle preventieve maatregelen kan een incident toch voorkomen. Dan wordt de incidentenregistratie in Parnassys gebruikt om de incidenten op het gebied van pesten, geweld, vernieling, seksuele intimidatie en discriminatie te registreren. De intern begeleider is verantwoordelijk voor de incidentenregistratie.

Incidenten, die geregistreerd worden zijn bijvoorbeeld: weglopen van school onder schooltijd, pesten, lichamelijk geweld, verbaal geweld, vernieling, seksuele intimidatie, enz.

Indien een leerling vaak (meerdere keren per dag) ongewenst gedrag vertoont, dan worden de ouders op de hoogte gesteld en wordt getracht om tot een gezamenlijke aanpak (hulpplan) te komen. Eventueel wordt, indien de ouders dit goedkeuren, door de school of door de ouders, deskundige hulp ingeroepen. We werken dan volgens ons protocol verbaal en fysiek geweld, zie de bijlage.

Mocht ondanks een gerichte aanpak het gedrag zodanig zijn (en blijven) dat het schadelijk voor het kind zelf is en voor de andere kinderen, dan kan verwijzing naar een andere school aan de orde.

Schorsen en verwijderen

Incidenten kunnen dusdanig erg zijn (denk aan geweld), herhaaldelijk terugkeren of een grote impact hebben op kinderen of leerkrachten, dat er tot een schorsing moet worden overgegaan. Dit zal gebeuren op voorstel van de directeur en schriftelijk worden bevestigd aan de ouders. Hiervoor is een protocol opgesteld op bestuursniveau. Het protocol schorsing en verwijdering staat beschreven in onze schoolgids.

Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling, de verwijzindex

Iedere professional die werkt met kinderen of volwassenen moet van het ministerie van VWS werken met de Meldcode Huiselijk geweld en kindermishandeling. Het is een stappenplan dat gevolgd moet worden als er vermoedens van kindermishandeling of huiselijk geweld zijn. Onze school heeft deze meldcode ondertekend. Uitgangspunt is dat huiselijk geweld en kindermishandeling strafbaar zijn en moeten worden gemeld.

De intern begeleider en de schoolleider hebben hiervoor een training gehad en de code besproken in het team. De meldcode beschrijft in vijf stappen wat professionals moeten doen bij vermoedens van geweld.

Stap 1: in kaart brengen van signalen.

Stap 2: overleg met collega's en zo nodig advies vragen aan het Centrum voor Jeugd en Gezin, Veilig Thuis (www.vooreenveiligthuis.nl), het Steunpunt Huiselijk Geweld (SHG) of een deskundige op het gebied van letselduiding.

Stap 3: bespreek vermoedens en signalen met ouder(s) en/of jeugdige.

Stap 4: wegen van risico, aard en ernst van het geweld

Stap 5: beslissen: zelf hulp organiseren of melden bij Veilig Thuis / SHG.

Op het moment dat er zorgen zijn t.a.v. van een kind in de context van het gezin of de buurt dan kan een melding worden gedaan via de zogenaamde Verwijsindex. Een melding daarbij houdt in dat alle mogelijk betrokken instanties bij het kind/gezin in beeld zijn.

Een melding loopt via de intern begeleider. Ook de schoolleiding wordt vooraf op de hoogte gebracht.

Calamiteiten

In het geval van calamiteiten bijvoorbeeld brand is er een ontruimingsplan opgesteld. Minimaal eens per jaar wordt er een ontruimingsoefening gedaan.

Klachtenregeling

In iedere organisatie kan het voorkomen dat er, ondanks voorzorgsmaatregelen, klachten zijn. Daarom heeft ons schoolbestuur een klachtenregeling. Ons schoolbestuur is aangesloten bij een landelijke klachtencommissie.

Een klacht over sociale veiligheid hoort in eerste instantie bij de leerkracht. Indien dit niet naar tevredenheid wordt opgelost, dan wordt de vertrouwenspersoon betrokken. Dit kan ook in een situatie dat de leerkracht steun nodig heeft. Een goede en heldere communicatie is een rode draad in het behandelen en afhandelen van klachten. De volledige klachtenregeling staat beschreven in de schoolgids.

4 Beleidsvoornemens

Het huidige beleid willen we voortzetten. Daarnaast hebben we enkele aanvullingen:

- ✓ Inzicht in de beleving van leerlingen:
De leerlingen van groep 5 t/m 8 vullen één keer per twee jaar het tevredenheidsonderzoek. Jaarlijks hanteren we de vragenlijsten van Zien.
- ✓ Ontwikkeling portfolio en ouderportaal
- ✓ Implementeren plan cultuuronderwijs
- ✓ Beschrijven en opnemen in het Handboek Kwaliteit L&E: beleid ten aanzien van audits.
- ✓ Opnemen in het schoolvademecum (ontwikkeling en borging)
- ✓ Kwaliteitsdocument Kosmisch onderwijs en opvoeding

Evaluatie en borging

		Frequentie	Borging	Vindplaats
Inzicht in de huidige situatie	ZIEN, observatie	Jaarlijks	Toetskalender	Parnassys
	Klassenbezoeken	Jaarlijks	Jaarplanning	Handboek kwaliteit
	Inspectie	Eén keer per vier jaar	n.v.t.	n.v.t.
	Audit	Eén keer per vier jaar	Meerjarenplanning	Handboek kwaliteit
	Tevredenheidsonderzoek	Eén keer per twee jaar	Meerjarenplanning	Handboek kwaliteit
	Functioneringsgesprekken	Jaarlijks	Jaarplanning	Gesprekken-cyclus
	Samenwerking met ouders, oudergesprekken	Regulier; drie keer per jaar, daarnaast op verzoek	Jaarplanning	Parnassys
	Observaties, gesprekken.	Dagelijks	n.v.t.	n.v.t.
Wat doen we	Waarden	Dagelijks	Jaarplanning kwaliteitszorg	Vademecum
	Schoolregels	Dagelijks	Jaarplanning kwaliteitszorg	Vademecum
	Wellevendheislesjes	Dagelijks	n.v.t.	Groepsmap
	Spreekbeurten, werkstukken	Beide 1x per jaar	Lesrooster	Groepsmap
	Jeugdjournaal	Dagelijks	Lesrooster	nvt
	Kinderpostzegels, NL-Doet	Jaarlijks	Jaarplanning	nvt
	Muzieklessen (m.b.v. ouderwerkgroep)	Wekelijks	Lesrooster	Groepsmap
	Werken in/aan de moestuin (m.b.v. ouderwerkgroep)	Wekelijks	Lesrooster	Groepsmap

	Techniek	Tijdens de projecten		Groepsmap
	Wereldoriëntatie	Wekelijks	Lesrooster	Handleiding, Vademecum
	Erfgoedschatten van de Marne, erfgoededucatie	Jaarlijks	jaarplanning	
	Op Roakeldais	Jaarlijks	jaarplanning	Vademecum
	Vertrouwenspersoon	Indien nodig	nvt	Schoolgids
	Meldcode	Indien nodig	nvt	SOP
	Protocol verbaal, fysiek geweld	Indien nodig	nvt	Vademecum
	Klachtenregeling	Indien nodig	nvt	Schoolgids
	Incidentenregistratie	Indien nodig	nvt	Schoolgids
	Protocol schorsing, verwijdering	Indien nodig	nvt	Schoolgids
	Ontruimingsplan oefenen	Jaarlijks	Jaarplanning	Vademecum, inhoudelijk

Beleidsvoornemens cq activiteiten	Wat	Wie	Wanneer	Vindplaats
	Vragenlijsten Zien	Leerkrachten, ib-er	Volgens toetskalender	Parnassys
	Beleid ten aanzien van audits beschrijven	Portefeuillehouder	Maart 2016	Handboek kwaliteit
	Afspraken ten aanzien van KOO	Team	Gedurende het schooljaar	Vademecum (kwaliteitsdocument)
	Afspraken ten aanzien van de sociaal-emotionele ontwikkeling	Dir-IB-er	Gedurende het schooljaar	Vademecum (kwaliteitsdocument)
	Afspraken ten aanzien van spreekbeurten/werkstukken beschrijven	Leerkrachten	Start schooljaar	Vademecum (kwaliteitsdocument)
	Afspraken Erfgoedschatten van De Marne, Op Roakeldais	Cultuurcoördinator	Gedurende het schooljaar	Plan Cultuuronderwijs
	Afspraken Muzieklessen (brainstorm + uitwerking)	Leerkrachten/werkgroepleden	Gedurende het schooljaar	Vademecum (kwaliteitsdocument)
	Ontwikkeling portfolio en ouderportaal	Team	Gedurende het schooljaar	Vademecum (kwaliteitsdocument)
	Ontwikkeling Montessori onderwijs	Team	Gedurende de schoolplanperiode 15-19	Vademecum Kwaliteitszorg

5 Bijlagen

- Bijlage 1: Burgerschap (Montessori notitie)
- Bijlage 2: Kijkwijzer pedagogisch handelen
- Bijlage 3: Formulier Functioneringsgesprekken
- Bijlage 4: Basisregels Montessori basisschool De Getijden
- Bijlage 5: Anti-pestprotocol Montessori basisschool De Getijden
- Bijlage 6: Protocol verbaal en/ of fysiek geweld
- Bijlage 7: De vertrouwenspersoon
- Bijlage 8: Incidenten registratie (notitiecategorie in ParnasSys)

Burgerschap

Inleiding

Burgerschapsontwikkeling en Montessori-onderwijs lijken naadloos op elkaar aan te sluiten, gezien de gemeenschappelijke doelen die beiden nastreven, bijvoorbeeld met betrekking tot:

- ontwikkeling van bewustzijn, identiteit, zelfrespect en wil (tezamen de persoonlijkheid);
- het verwerven van bekwaamheid om in het dagelijks, sociale en maatschappelijke leven en verdere studie te kunnen functioneren;
- een persoonlijke, creatieve, onafhankelijke en verantwoordelijke rol te leren vervullen in de samenleving van nu en morgen.

Uitgangspunt bij deze doelen is, actief te zoeken naar en het stimuleren van het potentieel van kinderen. Daarbij wordt uitgegaan van de ontwikkelingsfase waarin elk kind zich individueel op een bepaald moment bevindt. Kern van de drie doelstellingen is de bevrijding van het kind uit de beperkende afhankelijkheid van biologische condities, van anderen en van maatschappelijke conventies en rolpatronen.

Sinds 1 februari 2006 zijn scholen voor primair- en voortgezet onderwijs verplicht om actief burgerschap en sociale integratie te bevorderen (Wet op het primair onderwijs, artikel 8 lid 3). Aanleiding hiervoor zijn twee maatschappelijke ontwikkelingen die kenmerkend zijn voor de afgelopen decennia. De eerste is individualisering, waardoor de betrokkenheid op elkaar en op de maatschappij is afgenomen. De tweede is de omvangrijke allochtone populatie, die minder bekend is met de burgerschapstraditie. Door burgerschap een prominente plaats in het onderwijs te geven, hoopt de overheid te bereiken dat individuen, die afkomstig zijn uit de meest uiteenlopende tradities, een gemeenschappelijk perspectief krijgen op de bijdrage die zij als burgers aan de samenleving kunnen leveren. Aandacht voor burgerschap in het onderwijs moet ertoe leiden dat jongeren het vermogen en de bereidheid ontwikkelen om deel uit te maken van een gemeenschap, en dat ze ook daadwerkelijk een actieve bijdrage aan zo'n gemeenschap gaan leveren. En door 'sociale integratie' op de onderwijsagenda te zetten, moeten leerlingen bekend zijn met en betrokken zijn bij uitingen van de Nederlandse cultuur, en bovendien kunnen deelnemen aan de maatschappij en haar instituties (Zie: Inspectie voor het Onderwijs (2006). *Toezicht op Burgerschap en Integratie*. Rijswijk: GSE, p.4.).

Het vormgeven van beleid op burgerschap start met de gemeenschappelijke visie van montessorischolen op mens, maatschappij en onderwijs.

Deze visie vormt samen met het ideaal van wereldburgerschap de basis om het sociale gedrag van leerlingen te stimuleren. Voor het vormen van een visie is een theoretisch kader nodig, deze is te vinden in de bijlage. Om deze visie concreet te vertalen in een onderwijsaanbod hebben wij een aantal placemats ontwikkeld, waaronder één met materialen en werkvormen.

Daarnaast is het van belang dat de school de voor de school specifieke aspecten op het gebied van burgerschap eveneens duidelijk in kaart brengt (zie voet noot 1).

Burgerschap volgens de kerndoelen

- 34 De leerlingen leren zorg te dragen voor de lichamelijke en psychische gezondheid van henzelf en anderen.
35 De leerlingen leren zich redzaam te gedragen in sociaal opzicht.

Sociale competentie

Openheid naar de samenleving

- 38 De leerlingen leren hoofdzaken over geestelijke stromingen die in de Nederlandse multiculturele samenleving een belangrijke rol spelen, en ze leren respectvol om te gaan met verschillen in opvattingen van mensen.

BURGERSCHAP

Waarden, normen en democratie

- 36 De leerlingen leren hoofdzaken van de Nederlandse en Europese staatsinrichting en de rol van de burger.
37 De leerlingen leren zich te gedragen vanuit respect voor algemeen aanvaarde waarden en normen.
39 De leerlingen leren met zorg om te gaan met het milieu.

Onderstaande is een indicatie van wat je van kinderen mag verwachten.

Burgerschap en Montessori

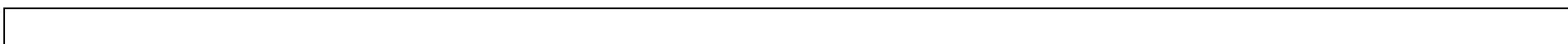
Sociale competentie	Waarden, normen en democratie
<p>Vertelt in de kring over iets dat hij zojuist op school heeft meegemaakt Geeft aan wat hij leuk/lekker/mooi/interessant vindt Toont gevoelens van blijdschap, angst,boosheid,verbazing, teleurstelling en verdriet Neemt afscheid in verschillende situaties Luistert wanneer een medeleerling vertelt dat hij iets anders wil Herkent basale gevoelens bij een ander Zegt dankjewel als reactie op het woord alsjeblijft Zegt sorry als er door hem per ongeluk iets misgaat Vraagt aan een ander of hij een voorwerp van hem mag gebruiken Troost iemand die bang of verdrietig is Helpt een ander als die daar om vraagt Geeft een compliment over iets dat een ander gemaakt heeft Feliciteert een ander met zijn verjaardag Uit zijn boosheid zonder anderen fysiek pijn te doen of materiaal kapot te maken Benoemt dat hij een ander geen pijn mag doen Reageert bij boosheid op de aanwijzing/correctie van de leerkracht Luistert naar een ander als die sorry zegt Laat non-verbaal/ verbaal merken dat de ruzie voorbij is Vertelt na een ruzie wat er gebeurd is</p>	<p>Benoemt wat gezonde tussendoortjes en broodbeleg zijn Geeft verschil aan tussen eigen eten en eten van klasgenoten Vertelt wat er gebeurt als je heel veel snoept</p> <p>Benoemt leuke activiteiten die hij in het bos, park of strand kan doen Gaat niet op planten staan om de planten heel te houden Doet dieren niet opzettelijk pijn Plukt geen bloemen uit de natuur Bekijkt en voelt verschillen tussen bladeren Gaat zorgvuldig om met planten en dieren in de klas</p> <p>Gooit afval in de vuilnisbak of bewaart het afval Vertelt waarom er prullenbakken in een park of op straat staan</p> <p>Houdt zich aan klassenregels Houdt zich aan schoolregels Houdt zich aan een afspraak met een medeleerling Praat met een ander over een afspraak die misliep Maakt samen goede afspraken over ruilen en lenen en houdt zich hieraan</p>
Openheid naar de samenleving	<p><u>De ontdekker:</u></p> <p>Zelfbewuste creativiteit autonomie</p>
<p>Vertelt welk geloof hij heeft en vertelt over leuke gebruiken van geloven Benoemt feestdagen/rituelen</p>	

Onderstaande is een indicatie van wat je van kinderen mag verwachten.

Burgerschap en Montessori

Sociale competentie	Waarden, normen en democratie
<p>Luistert wanneer een medeleerling vertelt dat hij iets anders voelt</p> <p>Vertelt dat je verschillende gevoelens tegelijk kunt hebben en geeft voorbeelden</p> <p>Merkt of iemand de situatie grappig vindt of niet, en stemt zijn gedrag hierop af</p> <p>Helpt iemand die iets naars heeft meegemaakt om te vertellen wat er is gebeurd</p> <p>Kiest als gespreksonderwerp iets wat hij samen met de ander heeft meegemaakt</p> <p>Toont interesse als iemand iets vertelt, luistert actief</p> <p>Helpt een ander als hij merkt dat iets niet lukt</p> <p>Bedankt als een ander hem iets geeft of iets voor hem doet</p> <p>Accepteert als een ander niet geholpen of met rust gelaten wil worden</p> <p>Heeft besef van 'goed en kwaad' in eenvoudige situaties</p> <p>Maakt bij een moeilijke keuze een afweging tussen eigen behoeften en die van anderen</p> <p>Geeft een compliment over iets dat een ander goed kan</p> <p>Doet bewust iets aardigs voor een ander</p> <p>Houdt rekening met de mogelijkheden en wensen van een ander</p> <p>Gaat adequaat om met gevoelens van verliefdheid</p> <p>Biedt zijn excuses aan als hij een ander gekwetst heeft</p> <p>Probeert een ruzie op te lossen door te praten</p> <p>Schakelt de leerkracht in wanneer hij zelf een ruzie niet op kan lossen</p> <p>Is sportief en feliciteert de ander wanneer deze het spel gewonnen heeft</p>	<p>Vertelt het belang van ontbijten</p> <p>Geeft soorten producten aan die gezond/minder gezond zijn</p> <p>Beseft dat voedsel nodig is om te groeien, te bewegen en gezond te blijven</p> <p>Vertelt dat het belangrijk is om elke dag groenten en fruit te eten</p> <p>Vertelt dat een goede voeding bestaat uit drie hoofdmaaltijden</p> <p>Noemt van enkele belangrijke voedingsstoffen waar ze in zitten</p> <p>Vertelt over kenmerken van een natuurgebied waar hij is geweest</p> <p>Beargumenteert waarom hij het fijn vindt om in een bepaald natuurgebied te zijn</p> <p>Overziet welke consequenties het nemen van een huisdier heeft</p> <p>Ontdekt dat natuur overal is en benoemt waarom we natuur nodig hebben</p> <p>Maakt onderscheid tussen onkruid en andere begroeiing</p> <p>Kan afval scheiden (glas, papier etc.)</p> <p>Vertelt hoe verschillende soorten afval hergebruikt kunnen worden</p> <p>Gaat zuinig met papier om, zodat er niet te veel bomen worden gekapt</p> <p>Geeft voorbeelden van goed omgaan met het milieu</p> <p>Vertelt wat zwerfvuil, vandalisme en graffiti zijn</p> <p>Benoemt voorbeelden van hoe de mens kan bijdragen om bedreigde dieren en planten in stand te houden</p> <p>Noemt oorzaken van luchtvervuiling en bodemvervuiling</p> <p>Benoemt dat Nederland een koning(in) heeft en hoe hij/zij heet</p> <p>Benoemt functie en het belang van gemeentendiensten</p> <p>Vertelt wie de minister president van Nederland is</p> <p>Vertelt wat wetten zijn, legt uit wat een politieke partij is en wat verkiezingen zijn</p> <p>Herkent discriminatie op huidskleur en vertelt dat dit niet mag</p> <p>Benoemt dat verschillen tussen mensen leuk zijn en noemt voorbeelden</p> <p>Herkent vooroordelen en kan deze naast zich neer leggen</p> <p>Spreekt een ander erop aan wanneer hij een algemeen geldende regel overtreedt</p> <p>Benoemt enkele rechten van de mens</p> <p>Geeft bij gepresenteerde normen en waarden zijn eigen mening hierover</p>
<p>Openheid naar de samenleving</p> <p>Vertelt welk geloof hij heeft en vertelt over leuke gebruiken van geloven die in de klas voorkomen</p> <p>Maakt onderscheid tussen een godsdienstig verhaal en andere verhalen</p> <p>Benoemt verschillende godsdiensten en de feestdagen/rituelen die daarbij horen</p> <p>Plaatst geschriften bij het juiste geloof</p> <p>Reageert adequaat als door hem iets is misgegaan</p> <p>Doet een voorstel om een afspraak af te zeggen en legt uit</p> <p>Waarom feliciteert een ander</p>	<p><u>De verkenner:</u></p> <p>Stabiliteit en kennisverwerving</p>

Onderstaande is een indicatie van wat je van kinderen mag verwachten.

Burgerschap en Montessori

Sociale competentie	Waarden, normen en democratie
<p>Maakt bij een moeilijke keuze een afweging tussen eigen behoeften en die van anderen Weet dat iemands persoonlijkheid een rol speelt bij het inschatten van de gevoelens van een ander Geeft een ander de ruimte om zijn eigen mening te vertellen Toont belangstelling voor een ander door vragen te stellen Voelt aan wat 'foute' grapjes zijn en stemt zijn gedrag hierop af Geniet samen met anderen van een gedeeld succes Valt iemand die iets vertelt niet in de rede met eigen ervaringen Helpt medeleerlingen die hij minder aardig vindt wanneer dit gevraagd wordt Toont respect voor de gevoelens van een ander Gaat aardig om met leerlingen die anders zijn dan anderen Overziet consequenties van eigen gedrag Reageert vriendelijk wanneer een ander hem iets voorstelt wat hij niet leuk vindt Merkt het wanneer een ander zich gekwetst voelt en stemt zijn gedrag hierop af Onderhandelt met een medeleerling over een oplossing bij ruzie Vertelt bij navraag welk aandeel hij heeft gehad bij onenigheid Benoemt wat hij bij een ruzie acceptabel gedrag vindt Benoemt dat een meningsverschil niet tot ruzie hoeft te leiden Benoemt hoe iemand die kritiek of een negatieve reactie krijgt zich kan voelen Voorkomt ruzie door de ander tijdig aan te geven dat hij te ver gaat Spreekt een ander erop aan wanneer hij een algemeen geldende regel overtreedt Schat in wanneer een regel overtreden mag worden</p>	<p>Vertelt wat gevarieerd eten betekent Zoekt op etiketten naar de ingrediënten, vertelt wat (on)verzadigde vetten zijn en zoekt bij producten op of deze vetten aanwezig zijn Noemt gevolgen van over- en ondergewicht Benoemt wat een diëtist is Is zich bewust dat hij keuzes kan maken op het gebied van voeding Vindt informatie over gezonde voeding Vertelt waaruit een complete maaltijd uit bestaat Benoemt voorbeelden van hoe de mens kan bijdragen om bedreigde dieren en planten in stand te houden Beargumenteert gedachten, gevoelens en meningen over gebruik van dieren Benoemt alternatieven voor misbruik van dieren en bio-industrie Legt uit waarom vernietigen van regenwouden ernstige gevolgen heeft voor het milieu Benoemt maatregelen om de voedselkringloop in stand te houden Vertelt hoe verontreiniging uit het water wordt gehaald Vertrouwt in eigen mogelijkheden om genotmiddelen te weigeren Benoemt wat hij doet in een situatie om al dan niet te experimenteren met genotmiddelen Vertelt wat overmatig alcohol gebruik is en kent de gevolgen Vertelt wat drugs is en wat het met je doet op korte en langere termijn Vertelt wat de grondwet is (de rechten en plichten voor iedereen) Vertelt dat je stemrecht vanaf je 18^e jaar krijgt Kent enkele begrippen rondom overheid Vertelt in hoofdlijnen de werkwijze van justitie Vertelt welke punten van een partij voor hem belangrijk zijn bij het maken van een keuze Vertelt dat de partij met de meeste stemmen niet altijd zijn zin krijgt in het parlement Vertelt wat belasting is en waarom het belangrijk is deze te betalen Herkent vooroordelen en kan deze naast zich neer leggen Noemt voorbeelden uit zijn eigen belevingswereld van solidariteit en tolerantie Kiest en verdedigt een keuze in een dilemma buiten zijn eigen belevingswereld Benoemt enkele rechten van de mens Benoemt bij een voorgelegde keuze de gevolgen voor verschillende personen Doet mee aan vrijwilligersprojecten bestaande uit activiteiten die minder leuk zijn om te doen Geeft bij gepresenteerde normen en waarden zijn eigen mening hierover Kiest bij een moeilijk dilemma met tegenstrijdige waarden</p>
<p>Openheid naar de samenleving Legt het begrip Atheïst uit Noemt prominente personen bij geloven Vertelt wat hij positieve en minder positieve kanten van het geloof vindt Benoemt dat geloof uit verschillende stromingen bestaat Noemt de oorsprong van enkele godsdiensten Vertelt wat het wel/niet hebben van een bepaald geloof in zijn eigen leven zal hebben</p>	<p><u>De wetenschapper:</u> Rust en helderheid constructiviteit</p>

Bijlage 2 Kijkwijzer pedagogisch handelen

- 0 = Niet van toepassing
 Ja = Dit gedrag is waargenomen
 Nee = Dit gedrag is niet waargenomen

	Ja/ nee/nvt	Voorbeeld waargenomen gedrag	Opmerkingen; bijvoorbeeld welk gedrag is niet waargenomen, maar wel gewenst of vereist, tips, suggesties, aanwijzingen.
De leraar, houding:			
1. <u>De leerkracht neemt de leiding in houding en stemgebruik</u>			
2. De leerkracht is consequent.			
3. De leerkracht geeft met eigen gedrag het goede voorbeeld			
4. De leerkracht stimuleert dat de kinderen respect voor elkaar hebben en elkaar accepteren			
5. <u>De leerkracht is positief/stimulerend naar de kinderen</u>			
6. De leerkracht toont belangstelling			
Regels en afspraken, de leraar:			
7. Herinnert zo nodig de kinderen aan de regels en afspraken van de school.			

8. <u>Benoemt gewenst gedrag</u>	Ja/ nee/nvt	Voorbeeld waargenomen gedrag	Opmerkingen; bijvoorbeeld welk gedrag is niet waargenomen, maar wel gewenst of vereist, tips, suggesties,
9. Spreekt de kinderen aan op hun verantwoordelijkheid			
10. Corrigeert zo min mogelijk over de groep heen			
11. <u>Corrigeert op gedrag en niet op de persoon</u>			
12. Spreekt positieve verwachtingen uit			

Communicatie, de leraar			
13. Geeft positief geformuleerde concrete feedback			
14. Gaat in op non-verbale reacties van kinderen			
15. <u>Geeft complimenten, afwisselend met een woord, gebaar, houding of mimiek</u>			
16. <u>Geeft de kinderen voldoende ruimte om na te denken en te reageren</u>			
17. Grijpt het maken van fouten aan als mogelijkheid om te leren			

Ondersteuning en motivatie, de leraar:			
	Ja/ nee/nvt	Voorbeeld waargenomen gedrag	Opmerkingen; bijvoorbeeld welk gedrag is niet waargenomen, maar wel gewenst of vereist, tips, suggesties, aanwijzingen.
18. <u>Ondersteunt de leerlingen bij zaken waarbij ze hulp nodig hebben</u>			
19. Laat alle kinderen succeservaringen opdoen			
20. Stimuleert interactie en samenwerking tussen de kinderen			

Bijlage 3   Functioneringsgesprek

FUNCTIONERINGSGESPREK leerkracht

Naam: Geboortedatum: Huidige school: Leidinggevende: Huidige functie: Datum vorig gesprek: Datum gesprek:	
---	--

1. Resultaatgerichte afspraken vorig(e) gesprek(ken)
--

—
—
—
—
—
—
—
—
—
—

2. Competentieoverzicht (mits van toepassing bijlage Pi-Educatie instrument)	
Competentieprofiel met gedragsindicatoren	
<ul style="list-style-type: none"> • <u>Boven</u> het gewenste niveau • <u>Op</u> het gewenste niveau • <u>Bijna op</u> het gewenste niveau • <u>Onder</u> het gewenste niveau 	
1. Interpersoonlijk competent De leraar primair onderwijs moet ervoor zorgen dat er in zijn groep een prettig leef- en werkklimaat heerst.	
2. Pedagogisch competent De leraar primair onderwijs moet de sociaal-emotionele en morele ontwikkeling van de kinderen bevorderen. Hij moet hen helpen een zelfstandig en verantwoordelijk persoon te worden.	
3. Vakinhoudelijk en didactisch competent De leraar primair onderwijs moet de kinderen helpen zich de culturele bagage eigen te maken die samengevat is in de kerndoelen voor het primair onderwijs en die elke deelnemer aan de samenleving nodig heeft om volwaardig te kunnen functioneren.	
4. Organisatorisch competent De leraar primair onderwijs draagt zorg voor alle aspecten van klassenmanagement ten behoeve van zijn groep.	
5. Competent in het samenwerken met collega's De leraar primair onderwijs moet ervoor zorgen dat zijn werk en dat van zijn collega's op school goed op elkaar zijn afgestemd. Hij moet ook bijdragen aan het goed functioneren van de schoolorganisatie.	
6. Competent in het samenwerken met de omgeving De leraar primair onderwijs moet contacten onderhouden met de ouders of verzorgers van de kinderen. Hij moet er ook voor zorgen dat zijn professionele handelen en dat van anderen buiten de school goed op elkaar zijn afgestemd.	
7. Competent in reflectie en ontwikkeling De leraar primair onderwijs moet zich voortdurend verder ontwikkelen en professionaliseren.	
Toelichting	

3. Welbevinden	
Welke momenten hebben de afgelopen periode veel voor je betekend? Wat waren inspirerende situaties, waar liep je warm voor? Wie of wat heeft je geïnspireerd? Waar ligt je inspiratie in je werk?	
Wat is het afgelopen jaar een uitdaging voor je geweest, die je hebt aangepakt? Wat is op dit moment een uitdaging voor je?	
Welke momenten hebben je veel energie gekost? Energievreters, bepaalde vergaderingen, gesprekken, bepaalde situaties of het ontbreken van iets?	

4. Organisatie en Schoolontwikkeling	
Professionele relatie met de leidinggevende(n)	
Tevredenheid taken binnen de school	
Eigen inbreng schoolbeleid	
Besluitvorming binnen de school	

5. Professionalisering / Deskundigheidsbevordering	
Wat doe je/heb je dit schooljaar gedaan aan professionalisering	
Welke wensen heb je t.a.v. je individuele professionalisering	
Wat heeft het je opgeleverd (voor jezelf/je groep/de organisatie)	

6. Loopbaan	
Heb je een loopbaanvraag?	
Waaraan wil je werken?	
Wat heb je daarvoor nodig?	
Hoe ziet de leiding jouw sterke (en ontwikkelings-) punten?	
Mobiliteitswensen	

7. Omstandigheden welke de functievervulling hebben beïnvloed

8. Resultaatgerichte afspraken.	
Datum vervolgggesprek en type gesprek	

9. Ondertekening	
Datum:	Datum:
Personeelslid 0 akkoord 0 gezien	Gespreksfunctionaris

Bijlage 4   Basisregels Montessori basisschool De Getijden**Schoolregels**

Binnen een leefgemeenschap, zoals de basisschool, zijn leefregels nodig. Daarom hebben we met de leerlingen regels afgesproken. Deze worden aan het begin van het schooljaar opnieuw vastgesteld en regelmatig met de kinderen besproken. Wij kiezen ervoor om te werken met 6 basisregels. Iedere leerkracht draagt er zorg voor dat een ieder zich aan de afspraken houdt.

Niet schelden, maar melden

Opgeruimd staat netjes

Wij gedragen ons rustig

We hebben respect voor elkaar

We gaan zorgvuldig om met alle spullen

Wij luisteren naar elkaar

Pestprotocol Montessoribasisschool De Getijden

Versie mei 2018

Inleiding

Op onze school spannen wij ons gezamenlijk actief in om ieder kind een fijne tijd op onze school te bieden. Dit komt vooral tot uiting in de dagelijkse praktijk door ons eigen gedrag en de omgang met de leerlingen. In de notitie Pedagogisch klimaat, sociale veiligheid, burgerschap en integratie beschrijven we ons beleid op het gebied van de sociaal- emotionele ontwikkeling en sociale veiligheid. Dit pestprotocol is een onderdeel daarvan.

Alle leerlingen moeten zich in hun basisschoolperiode vrij en veilig kunnen voelen, zodat zij zich optimaal kunnen ontwikkelen. Door regels en afspraken zichtbaar te maken kunnen leerlingen en volwassenen, als er zich ongewenste situaties voordoen, elkaar aanspreken op deze regels en afspraken¹.

1 Zie bijlage: basisregels Montessori basisschool De Getijden

2 Zie Montessori visie document en notitie Pedagogisch Klimaat, Burgerschap en Integratie.

Vanuit de Montessori-visie² leren de kinderen van jongs af aan hoe zij verantwoordelijkheid dragen voor zichzelf en voor andere kinderen. Leerkrachten, oudere kinderen en groepsgenoten helpen hen daarbij. Toch komt pesten in een enkel geval helaas nog voor. Het is een probleem dat we op school serieus aanpakken. In dit protocol geven we aan hoe we dan handelen.

Waarom is een anti-pestprotocol belangrijk?

Een anti-pestprotocol geeft kinderen, leerkrachten en ouders duidelijkheid over hoe gehandeld wordt wanneer er gepest wordt. Door het protocol te volgen ontstaat een samenwerking tussen alle betrokkenen: leerkracht, pester, gepeste, overige klasgenoten en ouders. Deze vorm van samenwerken wordt ook wel de vijfsporenaanpak genoemd.

Met een anti-pestprotocol laat de school zien, aan ouders en leerlingen, dat pesten serieus wordt genomen en aangepakt.

Van belang is dat het anti-pestprotocol bij iedereen in de schoolgemeenschap bekend is en wordt gehanteerd in peestsituaties. Direct optreden tegen pesten geeft een duidelijk signaal af aan leerlingen dat pesten op school niet wordt getolereerd. Dit heeft als positief effect dat de veiligheidsbeleving van leerlingen zal toenemen.

Enkele feiten over pesten

Pesten onderscheidt zich van incidentele conflicten of ruzies doordat:

- Het met opzet plaatsvindt (met de intentie om de ander pijn te doen)
- Telkens opnieuw tegen dezelfde persoon.
- Er is sprake van machtsongelijkheid in kracht, macht of sociale status.

Pesten is het systematisch misbruiken van macht.

Pesten kan op verschillende manieren gebeuren:

- Fysiek: slaan, duwen, schoppen;
- Materieel: het kapot maken of afpakken van iemands eigendommen;
- Verbaal: uitschelden, steeds opnieuw vervelende opmerkingen maken;
- Relationeel: buitensluiten, leugens of geruchten verspreiden.

De laatste twee vormen kunnen ook via moderne communicatiemiddelen, zoals mobiele telefoons of het internet plaatsvinden. Dit wordt cyberpesten genoemd.

Niet alleen slachtoffers, maar ook hun klasgenoten die slechts getuige zijn, ondervinden negatieve effecten van het pesten. Zij voelen zich schuldig, omdat ze niet hebben ingegrepen. Ook de pesters zelf ondervinden negatieve gevolgen van hun gedrag.

Voor de slachtoffers is het pijnlijkste niet zozeer dat ze aangevallen worden door een of twee gemene kinderen, maar dat niemand van de omstanders hen steunt.

Signaleren van pesten

Het is van belang dat pesten snel wordt gesignaleerd. Dat kan op verschillende manieren:

- Het gepeste kind komt zelf naar de leerkracht
- Andere kinderen signaleren pestgedrag
- De leerkracht signaleert pestgedrag
- Ouders maken melding van pesten
- Vanuit het volgsysteem voor sociaal-emotionele vorming 'Zien' komen er signalen van pestgedrag

Welke waarden die pesten helpen voorkomen willen wij uitdragen?

- Ieder kind is uniek
- Iedereen verdient respect
- Wij zorgen samen dat we een goede groep en een fijne school hebben waar iedereen zich thuis voelt.
- De groep en de school zijn tegen pesten
- In de groep helpen wij elkaar
- Leerkrachten zorgen voor een veilig en warm pedagogisch klimaat in hun groep
- Je kunt altijd terecht bij je juf of meester als er iets is dat je dwars zit
- Je kunt altijd terecht bij de vertrouwenspersoon als er iets is dat je dwars zit.

Aanpak

Wij hebben ervoor gekozen om via onze Montessoriwerkwijze vorm te geven aan een goed pedagogisch klimaat. Dat betekent dat wij niet structureel werken met een methode om pesten te voorkomen of een (les)methode voor sociaal-emotionele vorming.

Ons beleid is vooral gericht op het voorkomen van pesten.

Als er signalen zijn dat er op school gepest wordt kan dit op verschillende niveaus aangepakt worden, afhankelijk van de zwaarte van het probleem. Bij elke aanpak is het principe van 'no blaming – no shaming' leidend.

Voor de helpende leerkrachten of ouders moet het duidelijk zijn dat zowel de gepeste als de pester last heeft van het onveilige pedagogische klimaat dat door het pesten gecreëerd wordt.

De niveaus van aanpak:

- a. De gepeste en de pester.

In dit geval gaat de leerkracht met beide kinderen in gesprek en maakt afspraken met hen. De leerkracht volgt het proces en evalueert na een afgesproken tijd met de kinderen.

- b. De gepeste, de pester en de betrokken ouders. De leerkracht gaat met de kinderen in gesprek en neemt contact op met de betrokken ouders. Leerkracht en ouders ondersteunen zowel het gepeste kind als de pester. De leerkracht volgt het proces en evalueert na een afgesproken tijd met de kinderen en de ouders.

- c. De groep

Als er sprake is van pesten door een groepje kinderen, wordt de hele groep er bij betrokken.

Nadat het pesten is gesignaleerd spreekt de leerkracht met het gepeste kind / de gepeste kinderen en met de pesters. Zij neemt contact op met de betrokken ouders. Leerkracht en ouders ondersteunen zowel het gepeste kind / de gepeste kinderen als de pester(s). De leerkracht volgt het proces en evalueert na een afgesproken tijd met de kinderen en de ouders.

In de groep maakt de leerkracht pesten in het algemeen' bespreekbaar. De volgende items komen aan de orde:

1. Herken pesten;
2. Verborgen vormen van pesten;
3. Gevolgen van pesten;

De leerkracht geeft aan dat iedereen wel eens de rol van gepeste of pester kan spelen. No blaming- no shaming. Echter: op onze school zijn wij tegen pesten.

Hoe kunnen wij elkaar helpen om te zorgen dat er niet wordt gepest?' De kinderen maken afspraken. De leerkracht evalueert na een afgesproken tijd met de kinderen. Het onderwerp "wij willen niet dat er in onze groep gepest wordt" komt minstens éénmaal per 3 weken aan de orde in de groep en zonodig vaker.

In alle gevallen noteert de leerkracht het incident en de aanpak in het leerlingvolgsysteem. Tevens maakt zij melding van het incident bij de intern begeleider en de schoolleider.

Mocht het pesten door dezelfde kinderen toch opnieuw voorkomen, dan zal er interne (van de gedragsdeskundige) of externe hulp ingeschakeld worden.

Taken binnen de school

- a. De schoolleider is verantwoordelijk voor het anti-pestbeleid.
- b. De internbegeleider is het aanspreekpunt voor zaken i.v.m. pesten.
- c. De schoolleider is de vertrouwenspersoon voor kinderen, ouders en leerkrachten. De namen van de externe vertrouwenspersonen staan in het bestuurlijk deel van de schoolgids vermeld.

Tot slot

Uit onderzoek blijkt dat het ophouden met pesten is gebaseerd op bewustwording en een verandering in de normen van de groep. Het doel is een kind te helpen en het sociale dilemma bij het pesten op te lossen: moet ik doen wat ik zelf juist vind of wat anderen (groepsdruk) van mij verwachten?

Vanuit onze Montessori visie werken wij dagelijks aan bewustwording en groepsnormen. Het 'help mij het zelf te doen' is zeker ook van toepassing op weerstand bieden aan groepsdruk en jezelf durven zijn.

Bijlage 6 Protocol verbaal en/ of fysiek geweld

Verbaal en/ of fysiek geweld en het niet opvolgen van aanwijzingen van de leerkracht.

Verbaal en/ of fysiek geweld en in hoge mate respectloos gedrag⁶

Indien een leerling verbaal en/ of fysiek geweld gebruikt:

- Gaat de leerling die dag in een andere klas werken.
- Na schooltijd volgt een herstelgesprek met de leraar en de leerling dient zijn excuses aan te bieden. De leerkracht neemt een passende⁷ sanctie.
- De schoolleider wordt geïnformeerd, zij neemt contact op met de directeur.
- De ouders worden direct na het incident geïnformeerd over het incident en de maatregelen. Hiervan wordt een verslag gemaakt.
- De leerkrachten stellen in samenwerking met de interne begeleider een hulplan voor de leerling op ter voorkoming van dergelijke incidenten, bespreken dit met de ouders en het plan wordt uitgevoerd.

Indien binnen een termijn van een jaar drie keer een dergelijk voorval is gebeurd of indien een incident binnen twee weken volgt op het voorgaande incident, worden de ouders uitgenodigd voor een gesprek. Hierin wordt de ouders medegedeeld dat bij een volgend incident:

- De ouders onmiddellijk worden gebeld met het verzoek het kind op te halen. De leerling krijgt werk mee naar huis.
- De schoolleider informeert de directeur; zij neemt weer contact op met de sectordirecteur.
- De leerling krijgt een time-out van een dag van de sectordirecteur, de leerplichtambtenaar en de inspectie worden hierover geïnformeerd. De ouders ontvangen een brief, waarin de time-out wordt vermeld.
- Na afloop van de time-out biedt de leerling in het bijzijn van de ouders excuses aan en verzoekt om toelating in de klas.
- De voorzitter van de medezeggenschapsraad wordt op basis van vertrouwelijkheid geïnformeerd.
- Het hulplan voor de leerling ter voorkomen van dergelijke incidenten wordt aangepast en besproken met de ouders. Ouders en school overleggen over externe hulp voor de leerling. Het plan wordt uitgevoerd.

Indien binnen een termijn van een jaar een leerling drie keer een time-out heeft gehad, volgt een gesprek met de ouders, de directeur en de locatiecoördinator over te nemen stappen.

Het niet opvolgen van aanwijzingen van de leerkracht:

Indien een leerling aanwijzingen van de leerkracht niet opvolgt:

Wordt, indien mogelijk, de schoolleider of de directeur ingeschakeld. Indien ook de aanwijzingen van deze functionarissen niet worden opgevolgd, worden de ouders gebeld met het verzoek het kind op te halen. De leerling krijgt werk mee naar huis. De schoolleider informeert de directeur. De volgende dag biedt de leerling in het bijzijn van de ouders excuses aan en verzoekt om toelating in de klas.

Er wordt een hulplan voor de leerling opgesteld ter voorkoming van dergelijke incidenten en besproken met de ouders. Het plan wordt uitgevoerd.

Indien binnen een termijn van een jaar drie keer een dergelijk incident heeft plaats gevonden, volgt een gesprek met de ouders, de directeur en de schoolleider over te nemen stappen.

⁶ Dit ter beoordeling van de leerkracht

⁷ Passend bij het kind, de leeftijd en het incident.

Van alle gesprekken en incidenten wordt een verslag gemaakt dat door ouders en de directeur wordt ondertekend.

De leerkracht noteert alle incidenten en gesprekken in Parnassys, het digitale leerlingvolgsysteem.

Bijlage 7   De vertrouwenspersoon

DE FUNCTIE VAN VERTROUWENSPERSOON

Als vertrouwenspersoon werkzaam in het onderwijs bent u aangesteld als aanspreekpunt voor klachten. De klachten kunnen afkomstig zijn van leerlingen, hun ouders en van personeelsleden.

Taken

De drie hoofdtaken van de vertrouwenspersoon zijn:

1. Opvang, ondersteuning en begeleiding van de klager. Hem of haar helpen tevens helpen wegen te wijzen om de klacht gehoord en opgelost te krijgen. Ook kan de vertrouwenspersoon helpen bij het herstellen van relaties.
2. Voorlichting geven over uw functie én over vormen van ongewenst gedrag en daar nodig of gewenst preventieve activiteiten organiseren gericht op voorkomen van ongewenst gedrag en onveiligheid.
3. Beleidsadvies geven aan directie/bestuur van de school gericht op de bevordering van de sociale veiligheid.

Wat behoort tot mijn taak?

Als u twijfelt of iets binnen uw werkterrein valt, kunt u zichzelf de volgende vragen stellen:

- Speelt de situatie binnen de school?
- Behandelt de klachtencommissie uiteindelijk deze klacht?

Als er op één van deze vragen met 'ja' geantwoord kan worden, dan valt het in uw takenpakket.

Tot slot:

Bij klachten van ouders of leerkrachten die niet of onvoldoende kunnen worden afgehandeld door de vertrouwenspersoon op school bestaat, de mogelijkheid de klacht of het ongenoegen neer te leggen bij de directeur. Indien dat geen of onvoldoende soelaas biedt, kan de sectordirecteur worden benaderd. Ook kan gebruikt worden gemaakt van de onafhankelijke vertrouwenspersonen binnen Lauwers en Eems. Zie hiervoor 3.10 van het bijbehorende beleidsstuk.

Bijlage 8 Incidenten registratie (notificatiecategorie in ParnasSys)

Aard incident:

- 0 Pesten
- 0 Vernieling
- 0 Vechtpartij
- 0 Weglopen
- 0 Diefstal
- 0 Seksuele intimidatie
- 0 Bedreigen
- 0 Agressie
- 0 Spijbelen
- 0 Brand
- 0 Discriminatie
- 0 Seksueel misbruik

Omschrijving incident:

.....

.....

.....

Aanpak n.a.v. het incident:

.....

.....

.....

Ingevuld door:

.....

Handtekening:

.....

Handtekening ouder(s):

_____

.....

Evaluatie aanpak:

.....

.....

.....

.....

Ingevuld door:

.....

Handtekening:

.....

Handtekening ouder(s):

_____

.....